

بررسی تاثیر مدیریت سود بر پریشانی مالی با توجه به نقش کنترل داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

مریم برادران^۱، عطیه درخشی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۲

تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۳/۳۰

چکیده

هدف تحقیق حاضر بررسی تاثیر مدیریت سود بر پریشانی مالی با توجه به نقش تعدیلگر کنترل داخلی است. روش تحقیق همبستگی و تحقیق به لحاظ هدف تحقیقی کاربردی است و به لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات، کتابخانه ای است. جامعه آماری تحقیق کلیه شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران است و نمونه آماری به روش غربالگری برابر با ۱۲۰ شرکت تعیین شده است. روش تجزیه و تحلیل داده ها، رگرسیون خطی با استفاده از نرم افزار ایویز است. بر اساس نتایج به دست آمده از تحقیق مشخص شده است که مدیریت سود تاثیر مثبت و معناداری بر پریشانی مالی دارد. همچنین نتایج نشان داد که کنترل داخلی اثر تعدیلگر معناداری بر رابطه بین مدیریت سود و پریشانی مالی دارد.

کلمات کلیدی: کنترل داخلی، مدیریت سود، پریشانی مالی

^۱ مدرس موسسه غیر انتفاعی روزبهان شهرستان ساری Marybaradaran60@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد رشته حسابداری موسسه غیر انتفاعی روزبهان شهرستان ساری Ati.derakhshi1987@gmail.com

۱- مقدمه

یکی از دغدغه های همیشگی سرمایه گذاران، وضعیت نابسامان مالی یا پریشانی مالی شرکت ها است. عملکرد مالی نامطلوب ممکن است به ورشکستگی شرکتها منجر شود و آنها را تا حدی ضعیف کند که توسط شرکت دیگر تحصیل شوند. ورشکستگی شرکتها منجر به زیانهای مالی قابل ملاحظه برای سرمایه گذاران و اعتباردهندگان میشود؛ به همین دلیل نتایج نامطلوب با اهمیت اقتصادی در پی خواهد داشت. اگر شرکتی در، وضعیت مالی نامناسب باشد، عواقب ناخوشایندی برای ذی نفعان دربرخواهد داشت (دی فوند و همکاران، ۱۹۹۴، لئوز و همکاران، ۲۰۱۳) توسعه بازارهای سرمایه و فضای نظارتی در دنیا و به تبع آن در بازار سرمایه کشورمان باعث شده شرکت های فعال در بورس اوراق بهادار تهران، سطح پایبندی به حاکمیت شرکتی خود را بالا ببرند. با این حال، به دلیل وجود عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران و شرکت های بورسی، بی نظمی و پریشانی مالی شرکتها که حقوق سرمایه گذاران را نقض می کند، همچنان یک مشکل تکراری است (لی و لی، ۲۰۲۰). در عین حال، آشفته گی مالی میتواند ناشی از سوء رفتارهای مدیریتی نظیر مدیریت سود باشد. مدیریت سود معمولاً به تلاش مدیران شرکتها در جهت دستکاری سود گزارش شده اشاره دارد. حتی اگر این فعالیت ها مطابق با مقررات باشند، میتوانند از فرصت طلبی مدیران برای بهره برداری از قراردادهای پاداش نشأت بگیرند (بیکر و همکاران، ۲۰۱۷).

به عنوان مثال مدیران میتوانند برای بهتر نشان دادن عملکرد شرکت، سود را بیشتر گزارش کنند و از پرداختهای انگیزشی مانند پاداش مبتنی بر سود بهره مند گردند و یا سود را برای کسب مزایا از طرحهای اختیار خرید سهام کارکنان کاهش دهند تا بدینوسیله قیمت جاری سهام کاهش یابد. با این وجود امکان دارد برخی افراد استدلال کنند که مدیران میتوانند تکنیکهای مدیریت سود را در جهت مخابره اطلاعات معینی استفاده کنند (داتا، ۲۰۱۵) و یا سود را برای کاهش نوسان آن، هموار کنند (ماگراس، ۲۰۱۶). بنابراین مدیریت سود مبتنی بر چگونگی استفاده مدیران از آن میتواند برای ارزش شرکت مضر و یا سودمند باشد (حبیب زاده و همکاران، ۱۳۹۹) و چنانچه منشعب از رفتارهای فرصت طلبانه باشد، به وضوح باعث افزایش

اجتماعال وقوع پریشانی مالی گردد. در عین حال، در دو دهه اخیر و در پی رسوایی های مالی شرکتهایی همچون انرون و وردکام، کنترل های داخلی در جهت افزایش اعتماد سرمایه گذاران به قابلیت اتکای صورت های مالی، مورد توجه قانون گذاران قرار گرفته است. قانون ساربینز آکسلی در سال ۲۰۰۲ شرکتهای را ملزم به انتشار گزارش کنترل داخلی کرده است. از این رو، سرمایه گذاران میتوانند به راحتی از کیفیت سیستم کنترل داخلی که ابزاری در جهت افزایش شفافیت و مقابله با سوءرفتارهای مدیریتی شرکت است، مطلع شوند. در کشور ما نیز سازمان بورس اوراق بهادار در سال ۱۳۹۱ و در راستای ماده ۱۸ دستورالعمل پذیرش بورس اوراق بهادار تهران، اقدام به انتشار دستور العمل کنترل های داخلی برای ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کرده است (حاجیها و همکاران، ۱۳۹۶). ایجاد اطمینان در کنترل های داخلی سبب بهبود عدم تقارن اطلاعات و همچنین کاهش تضاد منافع بین طرفین ذینفع در بنگاه می گردد، زیرا جریان اطلاعات بصورت کامل و شفاف ارائه می گردد و همچنین فرآیندهای داخلی از طریق وجود ضعف های موجود در سیستم های کنترل داخلی امکان بروز رفتارهای فرصت طلبانه به مدیریت را نمی دهند. در نتیجه کنترل های داخلی می تواند اولاً کیفیت گزارشگری مالی را بهبود بخشد و ثانیاً تقارن اطلاعات را افزایش دهد و ثالثاً باعث کاهش تضاد منافع و نظارت بیشتر بر مدیریت گردد. در نتیجه انتظار می رود که افزایش کنترل داخلی مطلوب به کاهش مدیریت سود و در نتیجه کاهش احتمال پریشانی مالی بینجامد (رضوی و همکاران، ۱۳۹۷).

آنچه از این ادبیات می توان استنباط نمود آن است که مدیریت سود با کارکردی دو سویه می تواند در جهت ایجاد یا کاهش ارزش شرکت باشد و از این حیث کنترل داخلی به عنوان ابزاری نوپا ممکن است بتواند تاثیری مثبت بر این روند بگذارد. با این وجود به دلیل نوپا بودن مقوله کنترل داخلی در شرکتهای فعال در بازار سرمایه کشور و عدم الزام بسیار از شرکتهای به اجرای دقیق و قانونی آن، مشخص نیست این سازوکار چه تاثیری بر مدیریت سود در شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران دارد. خصوصاً آنکه به دلیل مسئله تحریم و تورم، بسیاری از شرکتهای دشواریهای مالی و بحرانهای مالی را تجربه کرده اند. با این اوصاف، مسئله

اصلي این تحقیق آن است که افشای گزارش کنترل داخلی چه تأثیری بر مدیریت سود در شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران داشته و نقش آشفتگی مالی بر این رابطه چیست؟

۲- مبانی نظری تحقیق

مدیریت سود

مدیریت سود در پژوهش‌های دانشگاهی توجه زیادی را به خود جلب کرده است. در حوزه مدیریت سود و در مورد تأثیر انتخاب‌های حسابداری بر بازار سرمایه، همواره دو فرضیه‌ی رقیب مطرح بوده است: (۱) فرضیه‌ی مکانیکی؛ این فرضیه در دهه‌ی ۶۰ میلادی رایج بوده است و بیانگر این است که استفاده کنندگان صورت‌های مالی صرفاً بر مبنای ارزش‌های ظاهری اطلاعات منعکس در گزارش‌های مالی شرکت‌ها، تصمیم‌گیری می‌کنند. (۲) فرضیه‌ی بازار کارا؛ بر اساس این فرضیه، که پارادایم حاکم بر پژوهش‌های حسابداری مالی در دهه‌ی ۷۰ میلادی بود، قیمت‌های بازار منعکس کننده کامل تمام اطلاعات در دسترس است (مدرس و افلاطونی، ۱۳۸۸).

انگیزه‌های مدیریت سود

تامین انتظارات تحلیل‌گران مالی

بطور کلی انتظارات تحلیل‌گران مالی و پیش‌بینی کنندگان وضع مالی شرکت به دو قسمت عمده تفکیک می‌شود: انتظارات در مورد سود و درآمد عملیاتی فشار برای برآورد کردن سود مورد انتظار، بسیار بیشتر از درآمد عملیاتی است و شاید اولین عامل سوق دادن مدیران به انجام مدیریت سود همین عامل باشد. که باعث می‌شود روش‌های شناخت سود را مورد تردید قرار گیرد. مقراس و ولد (۲۰۰۲) طی پژوهشی نشان دادند که روش‌های نامناسب شناسایی سود دلیل ۱/۳ از تجدیدارائه‌های داوطلبانه و اجباری در سازمان اوراق بهادار بین سال‌های ۱۹۷۷ تا ۲۰۰۰ بوده‌است. نکته قابل توجه این است که معمولاً این خود شرکت‌ها هستند که انتظارات درآمدی را به وجود می‌آورند. بنابراین فشار برای تامین این انتظارات درآمدی بر آنها وارد می‌شود، معمولاً شرکت‌ها درآمدهای آتی خود

را به صورت تقریبی به تحلیل کنندگان و سرمایه گذاران اعلام می نمایند. بنابراین مدیران معمولاً خود را موظف به پوشش دادن هدف اعلام شده می بینند. بسیاری از شرکت ها مانند اینتل، کوکا کولا و جیتل روش معکوس را پیش گرفته اند و دیگر اقدام به ارائه اطلاعات میان دوره ای و درآمدهای سالانه پیش بینی شده به تحلیل گران نمی نمایند. این شرکت ها در جواب این اقدام، ادعا می کنند که تمرکز خود را از دستیابی به اهداف کوتاه مدت به اهداف بلند مدت تغییر داده اند (خاد الموتسم عبدالغانی، ۲۰۰۵).

کنترلی داخلی و گزارشات آن

تولد کنترل های داخلی از زمانی است که نیاز به هدایت و نظارت بر فعالیت ها و عملیات های شرکت، جهت حصول اطمینان از تحقق اهداف شرکت به وجود آمد. در واقع کنترل داخلی، سیستمی پویا است که انواع و اقسام ریسک ها و تهدیدها و انحراف از سیاست ها و رویه ها را پوشش می دهد (کورافاس، ۲۰۰۷).

تعریفی دیگر از مفهوم کنترل داخلی عبارتست از فرآیندی که به وسیله هیئت مدیره و مدیران و سایر کارکنان برای کسب اطمینان قابل قبول برای دستیابی به اهداف سازمانی مرتبط به گزارشگری، عملیات و رعایت طراحی شده است. هر شرکت با توجه به ماهیت و ویژگی های عملیاتی خود، دارای کنترل های داخلی متفاوت از سایرین می باشد (وودز، ۲۰۰۸). همچنین با توجه به اهمیت کنونی حاکمیت شرکتی یا همان مجموعه سازوکارهای کنترل درونی و برونی در خلق ارزش برای همه ی گروه های دینفع، نقش حسابرسی داخلی به عنوان یکی از سازوکارهای درون سازمانی، از اهمیت زیادی برخوردار است.

کنترل داخلی به تعبیری قلب سازمان است. این کنترل ها جنبه مدیریتی داشته و موجب ارزش افزوده برای شرکت می شوند. از آنجا که سازمان ها، عمدتاً از کنترل ناراضی بوده و رغبتی به زیر نظر داشتن فعالیت های شان و نظارت و کنترل فعالیت های خود ندارند، توجیه ذکر شده می تواند مفید باشد. حسابرسان داخلی، آناتومی این قلب (کنترل داخلی) را درک کرده و به دنبال کنترل های اثربخش برای کارایی و ارزیابی آن هستند. همچنین می توان گفت که حاکمیت شرکتی، ریسک و حسابرسی داخلی به ترتیب پدر بزرگ، پدر و فرزند کنترل هستند.

در واقع این سه مقوله همیشه همراه مفهوم کنترل در سازمان هستند. به بیانی دیگر، سیستم کنترل‌های داخلی، تحت تاثیر افراد در سازمان است و عکس این قضیه نیز صادق است (رضایی، ۱۹۹۵).

ساختار کنترل‌های داخلی

کوزو، اهداف و اجزای کنترل‌های داخلی یکپارچه چارچوب کنترل‌های داخلی را این گونه تعریف می‌کند که کنترل‌های داخلی فرآیندی است که متاثر از هیئت مدیره، مدیران و سایر پرسنل می‌باشد، که برای اطمینان معقول از دستیابی به اهداف مقوله‌های زیر طراحی شده است:

۱- اثربخشی و کارایی عملیات.

۲- قابلیت اطمینان گزارش‌های مالی و

۳- انطباق با قوانین و مقررات.

این سه هدف به طور مستقیم با پنج جزء یکپارچه محیط کنترل، ارزیابی ریسک، روش‌های کنترلی، اطلاعات و ارتباطات و نظارت مرتبط هستند. اهداف، آنچه را که سازمان می‌خواهد به آن برسد و اجزا آنچه را که برای رسیدن به این اهداف مورد نیاز است، مشخص می‌کند.

مفاهیم آشفتگی مالی

تعیین اینکه چه شرکتی واقعا دچار آشفتگی مالی شده است و چه شرکتی دارای آشفتگی مالی نیست کار دشوار و پیچیده ای است. پیش‌بینی جود آشفتگی مالی شرکت‌ها برای گروه‌های مختلفی از جمله ذی‌نفعان شرکت‌ها، بیمه‌گران، وام‌دهندگان، تحلیل‌گران مالی و ... از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (شاموی، ۲۰۰۱). تعیین دلیل یا دلایل دقیق آشفتگی مالی در هر مورد خاص کار آسانی نیست. در اغلب موارد دلایل متعددی با هم منجر به وقوع این پدیده می‌شوند. دلیل اصلی وقوع ورشکستگی در شرکت‌ها، مشکلات مالی و اقتصادی و نارسایی‌های موجود در ساختار آنها است. لذا برای تفکیک شرکت‌ها به گروه با آشفتگی مالی و گروه بدون آشفتگی مالی نیاز به داشتن معیار هستیم.

اندازه شرکت: استدلال می‌شود که شرکت‌های بزرگ نسبت به شرکت‌های کوچک، دارای مشکلات عدم تقارن اطلاعاتی و نمایندگی کمتری هستند. در درجه اول، شرکت‌های بزرگ با هزینه‌های مبادله پایین‌تری مواجه هستند، زیرا سرمایه‌گذاران با توجه به شهرت و اعتبار این گونه شرکت‌ها، تمایل بیشتری به سرمایه‌گذاری و یا خرید اوراق تجاری آنها دارند. بنابراین، هزینه‌های مربوط به بازاریابی اوراق تجاری و واسطه‌گری‌های مالی کاهش می‌یابد و احتمال وقوع آشفته‌گی مالی کاهش می‌یابد.

عمر شرکت: شرکت‌های با سابقه شهرت بسزایی در بازار دارند و همین امر موجب تسهیل دسترسی شرکت‌ها به تأمین مالی خارجی می‌شود، زیرا ارتباط آنها با اعتبار دهندگان با گذشت زمان مستحکم شده است. همچنین، معمولاً بین عمر و اندازه شرکت، ارتباط مثبتی وجود دارد. از طرف دیگر، شرکت‌های جوان و نوپا دارای ریسک بالاتر و شفافیت اطلاعاتی کمتری هستند. بنابراین، می‌توان انتظار داشت که شرکت‌های تازه تأسیس در جذب منابع مالی خارجی با توفیق کمتری مواجه باشند و با آشفته‌گی مالی روبرو شوند.

نسبت سود تقسیمی: شرکت‌هایی که اقدام به تقسیم سود می‌کنند، در مقایسه با شرکت‌هایی که سودی تقسیم نمی‌کنند، کمتر در معرض محدودیت و آشفته‌گی مالی قرار دارند، زیرا زمانی که توانایی آنها در دسترسی به منابع مالی خارجی کاهش یابد، می‌توانند از طریق توقف پرداخت سود سهام، بخشی از کمبود منابع مالی را جبران کنند.

اندازه اعتبارات اعطایی: اگر شرکت، اعطای اعتبار به مشتریان را بیش از اندازه توسعه بخشد در دریافت دیون از بدهکاران دچار مشکل می‌گردد. توزیع کنندگان در صورت فروش کالا به مصرف کننده قادر به پرداخت بدهی هایشان هستند، پس اعتبارات اعطا شده از تولیدکننده به توزیع کننده و نهایتاً به مصرف کننده توسعه داده می‌شود. در این حالت یک زنجیره اعتبار ایجاد می‌شود و اگر یک حلقه در این زنجیره ورشکست شود خطر سقوط همه زنجیره وجود دارد. راه حل مناسب افزایش بررسی‌های اعتباری و محدود کردن حتی‌الامکان فروش‌های نسبه است. گرچه ممکن است برخی شرکت‌ها فکر کنند که از دست دادن حجم فروش‌های نسبه، زیان بیشتری از سوخت شدن برخی مطالباتشان برای آنها به همراه دارد، اما

تصمیم غلط درباره اعطای اعتبار ممکن است باعث ایجاد ریسک در فعالیت مالی خود شرکت گردد و این زیان‌های اعتباری غیرمعمول ممکن است ساختار مالی شرکت را برای ادامه فعالیت تضعیف نماید.

کارایی مدیریت: سطح کارایی مدیریت به میزان آموزش، تجربه، توانایی و ابتکار مدیریت واحد تجاری وابسته است. فقدان این موارد شرکت را دچار مشکل خواهد نمود. بیشتر تعداد آشفته‌گی‌های مالی به این دلیل بوده‌اند. عدم همکاری و ارتباط مؤثر مدیریت با افراد حرفه‌ای هم در این طبقه قرار می‌گیرد.

میزان سرمایه: در صورتی که سرمایه شرکت به اندازه کافی نباشد، شرکت ممکن است قادر به پرداخت هزینه‌های عملیاتی و تعهدات اعتباری در سررسید نباشد. با این حال دلیل اصلی مشکل، معمولاً سرمایه ناکافی نیست و ناتوانی در مدیریت اثربخش سرمایه، مسئله اصلی است (بنی فاطمی، ۱۳۹۳).

۳- پیشینه تحقیق

لی و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان «آشفته‌گی مالی، کنترل داخلی و مدیریت سود: شواهدی از چین» دریافتند که شرکت‌های دارای آشفته‌گی مالی تمایل به مدیریت سود تعهدی بیشتر و مدیریت سود واقعی کمتری دارند. کنترل داخلی با مهار مدیریت تعهدی و مدیریت سود واقعی، بر تعدیل رابطه بین پریشانی مالی و مدیریت سود تأثیر می‌گذارد. این مطالعه بینش بیشتری در مورد مدیریت سود و کنترل داخلی در شرکت‌های مضطرب مالی، به ویژه از منظر اقتصاد در حال ظهور، ارائه می‌دهد.

چن و همکاران (۲۰۲۱)، تحقیقی با عنوان «کنترل داخلی، مدیریت ریسک و وجه نقد»، انجام دادند. بر اساس یافته‌های این تحقیق، شرکت‌هایی با کیفیت کنترل داخلی بالاتر، احتمالاً وجه نقد نامتعارف کمتری دارند که با افزایش کیفیت حاکمیت شرکتی بهبود نیز می‌یابد. علاوه بر این نتایج نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با کیفیت بالاتر کنترل داخلی احتمالاً پرداخت سود بالاتری خواهند داشت. علاوه بر این نتایج مویده آن است که چنین شرکت‌هایی در زمینه مدیریت ریسک نیز عملکرد بهتری دارند.

دانگ جی و همکاران (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان «افشای داوطلبانه ضعف کنترل داخلی و تاثیر آن بر کیفیت سود» با بررسی اطلاعات ۱۰۵۹ شرکت چینی در خلال سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۱، به این نتیجه رسیدند که کیفیت سود که به وسیله اقلام تعهدی اختیاری اندازه گیری شده است به طور قابل توجهی با افشای داوطلبانه ضعف کنترل داخلی در ارتباط است. ضمن اینکه این مطالعه نشان می دهد که این تاثیر در هر دو بخش حسابداری و غیرحسابداری کنترل داخلی مشهود است.

همچنین لی و همکاران (۲۰۱۹)، در تحقیق به تبیین رابطه بین خصوصیات و ویژگیهای مدیرعامل و گزارش ضعف کنترل داخلی پرداختند. نتایج یافته های آنها نشان می دهد که شرکتهایی که دارای گزارش مواردی از ضعف کنترل داخلی هستند، دارای مدیرانی با صلاحیت پایین تر هستند. در واقع، صلاحیت و کیفیت فنی پایین مدیران عامل می تواند دلیلی بر بروز ضعف کنترل داخلی در شرکت باشد.

گائو و ژانگ (۲۰۱۹)، در تحقیقی با عنوان «کنترل داخلی و نوآوری شرکتها» به بررسی ارتباط بین پرداخت بیش از حد به مدیر عامل و کاهش عملکرد شرکت در کشور آمریکا پرداختند. آنها به این نتیجه رسیدند که کنترل داخلی محدودیت های خاصی را در عملکرد شرکت ها تحمیل می کند، از جمله اینکه مدیران بیش از حد محتاط رفتار می کنند، تمرکز کار خود را به سمت رعایت قوانین تغییر می دهند، ریسک پذیری کاهش می یابد و نوآوری بی اهمیت شده و محدودیت ها رشد بلند مدت شرکت را مختل می کنند.

نتایج پژوهش ولامینک و سارنس (۲۰۱۷)، در تحقیقی با عنوان «مدیریت سود و سازوکار حاکمیت شرکتی»، دریافت که اول اینکه یک همبستگی منفی و معنادار بین اقلام تعهدی اختیاری و تناسب اعضای مستقل در کمیته حسابرسی مشاهده شد. دوم اینکه یک همبستگی منفی و معنادار بین اقلام تعهدی اختیاری و تناسب اعضای کمیته حسابرسی یافت شد که دارای بیش از سه سال سابقه مدیریت در سایر شرکتها بودند. علاوه بر این، همبستگیهای معنادار بین متغیرهای مستقل یافت شد.

اسراری (۱۳۹۸)، تحقیقی با عنوان «بررسی تاثیر ضعف با اهمیت کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی بر ارتباط ارزشی وجه نقد»، انجام داده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل

مدل های همبستگی نشان می دهد که بین تغییرات وجوه نقد با بازده غیر عادی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و نیز بین نقاط ضعف با اهمیت کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی با بازده غیر عادی سهام رابطه منفی و معناداری وجود دارد و همچنین نقاط ضعف با اهمیت کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی بر رابطه بین تغییرات نقدینگی شرکت با بازده غیر عادی سهام تاثیر معناداری دارد.

ساعدی و دستگیر (۱۳۹۷)، در تحقیق به بررسی تاثیر ضعف کنترل های داخلی و شکاف سهامداران کنترلی بر کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. به زعم آنان اهمیت سرمایه گذاری برای رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی به اندازه ای است که از آن را یکی از اهرم های قوی برای رسیدن به توسعه می دانند؛ بنابراین، توجه نکردن به این مقوله، باعث افت اقتصادی و قرار گرفتن در سیر نزولی را می شود. این مقاله به بررسی تاثیر ضعف کنترل های داخلی و شکاف سهامداران کنترلی بر کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می پردازد. نتایج نشان می دهد بین شکاف سهامداران کنترلی و کارایی سرمایه گذاری رابطه معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، هرچه شکاف سهامداران کنترلی افزایش یابد، ناکارایی سرمایه گذاری افزایش می یابد. همچنین، نتایج نشان می دهد بین ضعف کنترل های داخلی و کارایی سرمایه گذاری رابطه معناداری وجود دارد؛ به این مفهوم که در صورت وجود ضعف کنترل های داخلی و یا افزایش تعداد آن، ناکارایی سرمایه گذاری افزایش می یابد.

امیری و حاجیها (۱۳۹۷)، در تحقیق با عنوان « بررسی رابطه بین فعالیت های کمیته حسابرسی و کیفیت سیستم کنترل داخلی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، با بررسی اطلاعات این شرکتها در خلال سالهای ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ به این نتیجه رسیدند که بین اندازه کمیته حسابرسی و نوع موسسه حسابرسی با کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین تعداد اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت کنترل داخلی (ضعف در سطح عمومی) رابطه معناداری داشته است و در نهایت نوع موسسه حسابرسی رابطه بین فعالیت های کمیته حسابرسی (تعداد اعضای کمیته حسابرسی) و کیفیت کنترل داخلی (ضعف در سطح عمومی و ضعف در سطح درآمد) را تعدیل می کند. با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون

فرضیه ها می توان نتیجه گرفت، اندازه کمیته حسابرسی و نوع موسسه حسابرسی بر کیفیت کنترل داخلی مؤثر می باشد اما با در نظر گرفتن تعداد اعضای کمیته حسابرسی این اثر در معیارهای کنترل داخلی و شاخص های آن مؤثر نبوده است.

مشهدی جعفرنظری و راثی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان تاثیر چارچوب کنترل و ارزیابی فناوری بر کیفیت کنترل داخلی و کیفیت گزارشات مالی، بیان می کنند که مهمترین دلیل ضعف سیستم های کنترل داخلی در واحدهای تجاری، سنتی بودن سیستم ها و به روز نشدن آنها است. جامعه آماری تحقیق حاضر اساتید حسابداری، اعضای کمیته حسابرسی، حسابسان داخلی و اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران بوده که حجم نمونه به روش نمونه گیری تصادفی و بر مبنای فرمول کوکران ۱۸۲ نفر می باشد. نتایج نشان می دهد که چارچوب کنترل و ارزیابی فناوری اطلاعات بر کیفیت کنترل های داخلی و کیفیت گزارش های مالی شرکت های موجود در صنعت داروسازی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تاثیر مستقیم دارد.

بهرامی (۱۳۹۵)، به بررسی ارتباط بین کیفیت کنترل های داخلی و کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. جامعه آماری تحقیق آنان شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ بوده که حجم نمونه با توجه به روش غربالگری و پس از حذف مشاهدات پرت برابر با ۱۲۱ شرکت بود. حاصل از تجزیه و تحلیل داده های شرکت ها با استفاده از رگرسیون چند متغیره در سطح اطمینان ۹۵٪ نشان داد بین کیفیت کنترل های داخلی و کیفیت گزارشگری مالی شرکت ها ارتباط مستقیم معناداری وجود دارد.

فرضیه تحقیق های تحقیق به صورت زیر قابل بیان هست:

فرضیه اول: مدیریت سود بر پریشانی مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: افشای کنترل داخلی بر رابطه بین مدیریت سود و پریشانی مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

۴- روش تحقیق

قلمرو موضوعی

همچنین قلمرو موضوعی تحقیق نیز مربوط به حوزه حسابداری و حسابرسی است.

قلمرو زمانی

قلمرو زمانی این تحقیق سالهای ۱۳۹۵ تا آخر ۱۳۹۹.

قلمرو مکانی

قلمرو مکانی آن بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به تعداد ۵۲۲ شرکت است که در طی سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ در بورس اوراق بهادار تهران فعال بوده اند.

به منظور اخذ نمونه مناسب جهت بررسی فرضیه ها و سنجش روابط بین متغیرها، از روش غربالگری از جامعه آماری، استفاده خواهد شد. برای این کار کلیه شرکتهایی که فاقد شرایط زیر باشند از مطالعه خارج می شوند:

۱- به لحاظ نوع فعالیت در رسته شرکتهای مالی و سرمایه گذاری نباشند

۲- پایان سال مالی آنها به ۱۲/۲۹ باشد

۳- اطلاعات مورد نیاز برای انجام این پژوهش را منتشر کرده باشند

۴- توقف نماد معاملاتی بیش از شش ماه نداشته باشند.

بر این اساس تعداد نمونه آماری برابر با ۱۲۰ شرکت خواهد بود.

روش ها و ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق جمع آوری و بررسی اطلاعات مورد نیاز، در دو بخش انجام گرفته است. بخش اول که شامل مبانی نظری موضوع و سوابق تحقیقات انجام شده است، با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای، استفاده از کتاب‌های دانشگاهی مرتبط با موضوع، مقالات ارایه شده در مجموعه مقالات همایش‌های علمی، پایان‌نامه‌ها و جستجوی اطلاعات و ترجمه منابع

الکترونیکی در اینترنت، شبکه های اطلاعاتی و... می باشد. در بخش اول پژوهش از ابزارهای فیش برداری و پرینت کامپیوتری استفاده شده است. بخش دوم شامل جمع آوری آمار و اطلاعات مربوط به متغیرهای مورد مطالعه در جامعه آماری می باشد. در بخش دوم پژوهش برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز، از گزارشهای مالی منتشر شده از مجموعه اطلاعات سری های زمانی سازمان بورس اوراق بهادار ایران، صورت های مالی حسابرسی شده مندرج در سایت بورس اوراق بهادار و نرم افزار ره آورد نوین و اسناد موجود در کتابخانه سازمان بورس و اوراق بهادار تهران استخراج شده است.

۵- مدل و نحوه اندازه گیری متغیرها

برای بررسی روابط از مدل های کمی زیر برگرفته از تحقیق لی و همکاران (۲۰۲۱)، استفاده می شود:

مدل فرضیه نخست:

$$\text{DISTRESS}_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{ACC}_{i,t} + \sum \text{Control}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل فرضیه دوم:

$$\text{DISTRESS}_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{ICD}_{i,t} + \alpha_2 \text{ACC}_{i,t} + \alpha_3 (\text{ICD} * \text{ACC})_{i,t} + \sum \text{Control}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیرهای تحقیق و نحوه اندازه گیری آنها

مطابق با پژوهش لی و همکاران (۲۰۲۱)، متغیرهای به کار رفته در این پژوهش عبارتند از

متغیر وابسته:

پریشانی مالی (DISTRESS): با استفاده از شاخص و امتیاز Z آلتمن محاسبه می شود.

متغیر مستقل:

مدیریت سود (ACC): با استفاده از شاخص اقلام تعهدی اختیاری مطابق با مدل تعدیل

شده جونز که به شرح زیر است:

$$\text{NDAC}_{it} = \alpha_1 (1 / \text{TA}_{i,t-1}) + \alpha_2 [(\Delta \text{REV}_{it} - \Delta \text{REC}_{it}) / \text{TA}_{i,t-1}] + \alpha_3 (\text{PPE}_{it} / \text{TA}_{i,t-1})$$

که در آن:

NDA_t : بخش غیر اختیاری اقلام تعهدی در سال t

TAT_{t-1} : کل دارایی در پایان سال $t-1$

ΔREV_t : درآمد سال t منهای درآمد سال $t-1$

PPE_t : اموال، ماشین آلات و تجهیزات (ناخالص) در پایان سال t

ΔREC_t : حسابهای دریافتی سال t منهای حسابهای دریافتی سال $t-1$

برای به دست آوردن ضرایب $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ با استفاده از رگرسیون ذیل اقدام به محاسبه آنها

می نمایم:

$$\left(\frac{TAC_{it}}{TA_{i,t-1}} \right) = \alpha_1 \left(\frac{1}{TA_{i,t-1}} \right) + \alpha_2 \left[\frac{(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it})}{TA_{i,t-1}} \right] + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{it}}{TA_{i,t-1}} \right) + \varepsilon$$

متغیر تعدیلگر:

افشای کنترل داخلی (ICD): چنانچه گزارش کنترل داخلی افشا شود عدد یک و در غیر

اینصورت عدد صفر میگیرد

متغیرهای کنترلی:

نرخ رشد فروش (GRW) - اندازه شرکت (SIZE) - اهرم مالی (LEV) - تقسیم

سود (DIV) زیان (LOOS) - نرخ بازده دارایی (ROA)

۶- تجزیه و تحلیل آماری

آمار توصیفی

به عنوان شروع تجزیه و تحلیل آماری، نیاز است تا گزارشی از کیفیت توزیع و پراکندگی و محدوده نوسان داده های عددی در اختیار مطالعه کنندگان قرار گیرد. این کار با استفاده از شاخص های آماری متنوعی انجام می شود که مهمترین آنها در جدول زیر برای متغیرهای پژوهش گزارش شده است. آنچه پیداست این است نزدیکی میانگین به میانه و همچنین انحراف معیار پایین اغلب داده ها نشان از توزیع مناسب آنها نزدیک به میانگین دارد.

جدول شماره ۱: شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص آماری					نوع	متغیر
انحراف معیار	میانگین	حداقل	حداکثر	میانگین		
۰/۱۹	۰/۱۲	۰/۱۴	-۰/۶۶	۰/۸۷	وابسته	مدیریت سود
۰/۳۳	۱	۰/۶۹	۰	۱	مستقل	افشای کنترل داخلی
۰/۱۹	۱	۰/۵۳	۰	۱	تعدیلگر	آشفته‌گی مالی
۱/۱۲	۰/۳۱	۰/۳۶	-۰/۷۸	۴/۳۵	کنترلی	نرخ رشد
۰/۶۹	۶/۱۰	۶/۲۹	۴/۴۴	۸/۲۲	کنترلی	اندازه شرکت
۰/۲۹	۰/۱۴	۰/۱۶	-۰/۳۲	۰/۶۹	کنترلی	نرخ بازده دارایی
۰/۲۳	۱	۰/۵۹	۰	۱	کنترلی	تقسیم سود
۰/۳۵	۰	۰/۴۸	۰	۱	کنترلی	زیان

آماراستنباطی

آزمون مانایی: بر طبق قاعده چنانچه متغیرها مانا نباشد، باعث بروز مشکلی به نام رگرسیون کاذب می شود. برای اطمینان از مانایی داده از آزمونهایی مختلف استفاده می شود که در این پژوهش از آزمون لوین، لین، چو بهره گرفته شده است. با توجه به رد فرض صفر این آزمون کلیه متغیرها مانا هستند.

جدول شماره ۲: آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

متغیر	آماره آزمون	سطح معناداری آماره آزمون
مدیریت سود	-۲۰/۲۳	۰/۰۰۰
افشای کنترل داخلی	-۱۹/۷۵	۰/۰۰۰
آشفته‌گی مالی	-۸۰/۰۱	۰/۰۰۰
نرخ رشد	-۴۱/۰۳	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	-۷۸/۰۹	۰/۰۰۰
نرخ بازده دارایی	-۴۸/۶۰	۰/۰۰۰
تقسیم سود	-۲۳/۰۱	۰/۰۰۰
زیان	-۸۰/۸۰	۰/۰۰۰

بررسی فرضیه نخست پژوهش

آزمونهای تعیین روش

نخستین گام در برآورد مدل نخست پژوهش تعیین روش آن و تعریف الگوی کار برای نرم افزار است. در واقع شناسایی یکی از روشهای دسته بندی داده ها از میان داده های سری زمانی، مقطعی یا تلفیقی برای نرم افزار ایویوز در این مرحله صورت می گردد. در این مرحله دو دسته آزمون صورت گرفته است. آزمون لیمر که نتایج آن با رد فرض صفر نشان داد که داده ها از نوع پانلی هستند و در ادامه نیز با انجام آزمون هاسمن و رد فرض صفر آن مشخص شد که داده ها از نوع پانلی به روش اثرات ثابت هستند. نتایج این دو آزمون در ادامه آورده شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون لیمر

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۵/۶۶

جدول ۴: نتایج آزمون هاسمن

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۸/۹۸

آزمونهای سنجش نیکویی برازش: در هر برآورد رگرسیونی، احتمال بروز رگرسیون کاذب وجود دارد که باعث می شود تا نتایج به دست آمده غیرقابل اعتماد باشند. بنابراین ضروری است تا با انجام تعدادی آزمون نسبت به سنجش نیکویی برآورد انجام شده مطمئن شد. در این بخش به ترتیب آزمونهای زیر انجام شده اند.

الف) آزمون ال. ام. آرچ

این آزمون به منظور سنجش وجود ناهمسانی واریانس در باقیمانده های مدل انجام می پذیرد و تایید فرض صفر به معنای عدم وجود مشکل مذکور و مناسب بودن برازش است. نتایج جدول ۵ با تایید فرض صفر وجود مشکل ناهمسانی واریانس را رد می نماید بنابراین از روش OLS در برآورد مدل استفاده می شود.

جدول ۵: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
تایید فرض صفر	۰/۴۹۰۵	۰/۳۶

ب) آزمون دورین - واتسون

هدف از انجام این آزمون بررسی عدم وجود خودهمبستگی پیاپی در مدل است که با قرار گرفتن آماره این آزمون (۱/۹۹)، در محدوده مطلوب ۱/۵ تا ۲/۵، وجود مشکل فوق رد می شود.

ج) آزمون F فیشر

این آزمون از دیدگاهی کلی کفایت مدل را تایید می کند. در صورتی که احتمال آماره این آزمون زیر ۰/۰۵ قرار گیرد با رد فرض صفر، کفایت کلی مدل تایید می شود که با توجه نتایج مندرج در جدول ۶، این مسئله تایید شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون F فیشر

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۱۹/۰۳

برآورد مدل به روش رگرسیون چند متغیره خطی

به دنبال احراز کلیه شرایط مقتضی طبق جدول ۷ نسبت به تفسیر روابط اقدام می شود.

جدول ۷: نتایج برآورد مدل (متغیر وابسته: پریشانی مالی)

متغیر	ضریب	آماره t	سطح معناداری آماره t	نوع تاثیر
عدد ثابت	-۰/۱۱	-۱/۷۰	۰/۰۳۳۳	منفی و معنادار
مدیریت سود	۰/۲۶	۲/۸۰	۰/۰۰۹۶	منفی و معنادار
نرخ رشد	-۰/۱۳	-۲/۰۱	۰/۰۱۹۱	منفی و معنادار
اندازه شرکت	۰/۰۲	۰/۹۴	۰/۲۲۱۱	فاقد معناداری
نرخ بازده دارایی	-۰/۱۴	-۲/۲۳	۰/۰۱۲۳	منفی و معنادار
تقسیم سود	-۰/۰۲	-۱/۰۱	۰/۱۹۶۶	فاقد معناداری
زیان	۰/۳۶	۳/۱۱	۰/۰۰۰۲	مثبت و معنادار

ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۴۴
----------------------	------

بر اساس نتایج به دست آمده، ضریب مدیریت سود، مثبت (۰/۲۶) و معنادار (۰/۰۰۹۶) است، بنابراین ضمن تایید فرضیه نخست پژوهش می توان بیان داشت که با افزایش سطح مدیریت سود، سطح پریشانی مالی نیز افزایش می یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده معادل ۰/۴۴ نشان از توانایی خوب متغیرهای توضیح دهنده بر تبیین رفتار متغیر وابسته است.

علاوه بر این از میان متغیرهای کنترلی نیز نرخ رشد و نرخ بازده دارایی داری تاثیر منفی و معنادار و زیان داری تاثیر مثبت و معنادار بر پریشانی مالی هستند.

بررسی فرضیه دوم پژوهش

آزمونهای تعیین روش

در این مرحله آزمون لیمر که نتایج آن با رد فرض صفر نشان داد که داده ها از نوع پانلی هستند و در ادامه نیز با انجام آزمون هاسمن و رد فرض صفر آن مشخص شد که داده ها از نوع پانلی به روش اثرات ثابت هستند. نتایج این دو آزمون در ادامه آورده شده است.

جدول ۸: نتایج آزمون لیمر

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۵/۴۴

جدول ۹: نتایج آزمون هاسمن

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۸/۶۹

آزمونهای سنجش نیکویی برازش: در این بخش به ترتیب آزمونهای زیر انجام شده اند.

الف) آزمون ال. ام. آرچ

نتایج جدول ۱۰ با تایید فرض صفر وجود مشکل ناهمسانی واریانس را رد می نماید بنابراین از روش OLS در برآورد مدل استفاده می شود.

جدول ۱۰: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
تایید فرض صفر	۰/۶۷۵۶	۰/۱۷

ب) آزمون دورین - واتسون

هدف از انجام این آزمون بررسی عدم وجود خودهمبستگی پیاپی در مدل است که با قرار گرفتن آماره این آزمون (۱/۹۵)، در محدوده مطلوب ۱/۵ تا ۲/۵، وجود مشکل فوق رد می شود.

ج) آزمون F فیشر

این آزمون از دیدگاهی کلی کفایت مدل را تایید می کند. در صورتی که احتمال آماره این آزمون زیر ۰/۰۵ قرار گیرد با رد فرض صفر، کفایت کلی مدل تایید می شود که با توجه نتایج مندرج در جدول ۱۱، این مسئله تایید شده است.

جدول ۱۱: نتایج آزمون F فیشر

وضعیت	احتمال آماره	آماره آزمون
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۱۹/۰۸

برآورد مدل به روش رگرسیون چند متغیره خطی: به دنبال احراز کلیه شرایط مقتضی طبق

جدول ۱۲ نسبت به تفسیر روابط اقدام می شود.

جدول ۱۲: نتایج برآورد مدل

متغیر	ضریب	آماره t	سطح معناداری آماره t	نوع تاثیر
عدد ثابت	-۰/۰۹	-۱/۶۶	۰/۰۳۹۶	منفی و معنادار
مدیریت سود	۰/۲۰	۲/۴۵	۰/۰۱۹۵	منفی و معنادار
افشای کنترل داخلی	-۰/۲۹	-۲/۹۶	۰/۰۰۸۰	مثبت و معنادار
افشای کنترل داخلی ضربدر مدیریت سود	-۰/۲۴	-۲/۷۰	۰/۰۰۹۹	مثبت و معنادار
نرخ رشد	-۰/۱۴	-۱/۹۰	۰/۰۲۱۱	منفی و معنادار
اندازه شرکت	۰/۰۲	۰/۹۹	۰/۱۹۷۳	فاقد معناداری

نرخ بازده دارایی	-۰/۱۶	-۲/۴۱	۰/۰۲۰۲	منفی و معنادار
تقسیم سود	-۰/۰۱	-۰/۸۸	۰/۲۰۱۷	فاقد معناداری
زیان	۰/۳۱	۳/۴۴	۰/۰۰۰۱	مثبت و معنادار
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۴۷			

در این بخش برای بررسی تاثیر متغیر تعدیلگر بر رابطه بین متغیر مستقل و وابسته، شاخص افشای کنترل داخلی ضربدر مدیریت سود به مدل اضافه می شود. معناداری ضریب این شاخص نشان از وجود تاثیر تعدیلگر دارد. بر اساس نتایج به دست آمده، ضریب متغیر افشای کنترل داخلی ضربدر مدیریت سود، منفی (۰/۲۴-) و معنادار (۰/۰۰۹۹) است، بنابراین ضمن تایید فرضیه دوم پژوهش می توان بیان داشت که با افزایش سطح گزارش کنترل داخلی تاثیر منفی مدیریت سود بر پریشانی مالی کاهش می یابد.

همچنین ضریب تعیین تعدیل شده معادل ۰/۴۷ نشان از توانایی خوب متغیرهای توضیح دهنده بر تبیین رفتار متغیر وابسته است.

علاوه بر این در این مورد نیز از میان متغیرهای کنترلی همچنان نرخ رشد و نرخ بازده دارایی دارای تاثیر منفی و معنادار و زیان نیز دارای تاثیر مثبت و معنادار بر مدیریت سود هستند.

۷- خلاصه نتایج فرضیه های تحقیق:

این تحقیق به بررسی تجربی تاثیر افشای کنترل داخلی بر مدیریت سود با توجه به نقش آشفتگی مالی پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه شرکتهای فعال در بازار بورس اوراق بهادار تهران تشکیل می دهند که برای اخذ نمونه آماری از روش غربالگری استفاده شده است. بر این اساس تعداد ۱۲۰ شرکت به عنوان نمونه آماری برگزیده شدند و اطلاعات آنها در خلال سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ استخراج گردید. برای بررسی روابط از رگرسیون خطی استفاده شد که با استفاده از آزمون های آرچ، لیمر، هاسمن، دوربین و واتسون و فیشر، نسبت به کیفیت برازش صورت گرفته اطمینان حاصل شد. نتیجه بررسی روابط و فرضیه ها در جدول ۱۳ گزارش شده است.

جدول ۱۳ خلاصه نتایج بررسی فرضیه های تحقیق

نتایج	فرضیات تحقیق
تایید	فرضیه اول: مدیریت سود بر پریشانی مالی شرکت تاثیر معناداری دارد.
تایید	فرضیه دوم: افشای کنترل داخلی بر رابطه بین مدیریت سود و پریشانی مالی تاثیر معناداری دارد

۸- نتیجه گیری

سهامدار - به عنوان یکی از اساسی ترین منابع تامین مالی هر شرکت - نقش بسیار مهمی در حرکت و بقای هر شرکتی است. از سویی، با توجه به انگیزه مالی و اقتصادی سرمایه گذاران، ضرورت پویایی و رشد وضعیت اقتصادی یک شرکت برای جلب توجه آنها نیز امری غیر قابل اجتناب است. این مساله از آن رو اهمیت دارد که سرمایه گذار در بررسی شرایط و توان مالی یک شرکت بسیار حساس و دقیق است. وجود معیارهای گسترده برای حصول اطمینان سرمایه گذار از وضعیت فعلی و آتی یک واحد اقتصادی و همچنین گستره رسانه های اطلاعاتی موجود، شرکت ها را برآن می دارد تا در چنین وضعیت رقابتی، تمام توان خود را برای جلب نظر سرمایه گذاران فراهم آورند. ارائه شاخص های متعدد مالی و اقتصادی همگی در راستای همین دیدگاه است.

از این رو، جلب رضایت سهامداران، سرمایه گذاران، اعتباردهندگان و به طور کل، همه ذی نفعان فعالیت های اقتصادی یک شرکت، سرلوحه برنامه ریزی ها و اقدامات مدیران و سیاست گذاران آن شرکت خواهد بود. حقایق حاکی از آن است که در شرکتها، مدیران بیشتر دنبال منافع خود بوده اند تا منافع ذی نفعان. این مهم، وقتی دارای اهمیتی دو چندان می شود که شرکت در دستیابی به اهداف عملیاتی و اقتصادی خود دچار نقصان گردد و بالتبع، سرمایه و ثروت سهامداران و ذی نفعان به مخاطره افتد. در اینصورت، ممکن است که مدیران شرکت به منظور جلب رضایت منتفعین و مطلوب نشان داده وضعیت مالی و اقتصادی شرکت متبوع خود، دست به مدیریت سود بزنند. پر واضح است که این فرصت طلبی که به زعم سهامداران امری ناخوشایند تلقی می گردد، مدیران را به سوء استفاده از ابزارهای در دسترس برای پنهان کاری هدایت می کند. از این رو بررسی تاثیر و کارایی شاخص هایی که بتواند این مسئله را کنترل یا افشا سازد برای ذی نفعان بسیار حیاتی است.

این تحقیق با این رویکرد در بخش اول خود به این نتیجه رسیده است مدیریت سود می تواند باعث افزایش پریشانی مالی در شرکتها گردد. در واقع این یافته مؤید این مسئله است که شرکتهای فعال رد بورس تهران عمدتاً از مدیریت سود به عنوان وسیله ای برای رفتارهای سودجویانه و منفعت طلبانه استفاده می کنند. در این صورت می توان انتظار داشت که این پدیده باعث افزایش عدم تقارن اطلاعاتی و همچنین افزایش هزینه های نمایندگی گردد. با افزایش هزینه های شرکت و در عین حال کاهش سطح شفافیت شرکتی به طور محتمل می توان در انتظار بروز آشفتگی های مالی در شرکت بود. یافته ای که می توان آن را همسو با نتایج مطالعات لی و همکاران (۲۰۲۱) این یافته را می توان همسو با نتیجه مطالعه لی و همکاران (۲۰۲۱) و ولامینک و سارنس (۲۰۱۷)، دانست.

در عین حال، بخش دیگر نتایج نشان میدهد که در شرکتهایی با افشای کنترل داخلی مطلوبتر تاثیر منفی مدیریت سود بر پریشانی مالی، تضعیف می شود.

بی تردید بروز آشفتگی های مالی در شرکتها چیزی نیست که هرگز مطلوب مدیران و سهامداران باشد. از این رو همه افراد و سازمانهای دخیل، در تلاش هستند که شرکت کمتر دچار چنین وضعیتی شود.

به واقع در کنار مسائلی همچون شاخص های کلان اقتصادی شاخص هایی نظیر سیاست های عملکردی مدیران، رفتارهای فرصت طلبانه و حتی تورش های رفتاری آنان، می تواند منجر به افزایش احتمال بروز آشفتگی مالی باشد.

در عین حال بدیهی است استفاده از ابزار کنترل داخلی و افشای فعالیت های این نهاد در شرکتها به عنوان یکی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی می تواند باعث افزایش سطح شفافیت شرکتی و کاهش عدم تقارن گردد. در چنین شرکتی احتمال بروز مدیریت سود به شدت کاهش خواهد یافت. این یافته را می توان همسو با نتیجه مطالعه لی و همکاران (۲۰۲۱) و دانگ جی و همکاران (۲۰۱۹) دانست.

۹- منابع

آذر، عادل. منصور مومنی. (۱۳۸۹). «آمار و کاربرد آن در مدیریت»، جلد اول، چاپ چهاردهم، انتشارات سمت، تهران.

- ثقفی، علی و پوریا نسب، آرمین (۱۳۸۹)، « نظریه مدیریت سود»، تحقیقات حسابداری، سال دوم، شماره ششم، ص ۶۰.
- جلیلی، صابر و قیصری، فرزاد (۱۳۹۴)، بررسی ارتباط بین کیفیت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابداری، شماره ۵۷، صص ۲۵-۳۸
- حاجیها، زهره، اورادی، جواد، صالح آبادی، مهری، (۱۳۹۶). ضعف در کنترل های داخلی و تأخیر گزارش حسابرسی، فصلنامه حسابداری مالی، دوره ۹، شماره ۳۳، صص ۹۶-۷۸
- دموری، داریوش و دیگران (۱۳۹۰)، «بررسی رابطه بین هموارسازی سود، کیفیت سود و ارزش شرکت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، پژوهش های حسابداری مالی، سال سوم، شماره اول، ص ۸۷-۹۹
- رضوی عراقی، سیدمحمدرضا، جهانشاد، آزیتا، مستوفی، امیر (۱۳۹۷)، تأثیر ضعفهای عمده کنترل های داخلی بر ناکارایی سرمایه گذاری، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۰، شماره ۳۸، صص ۱۴۳-۱۶۷
- ساعدی، رحمان و دستگیر، محسن (۱۳۹۷)، تأثیر ضعف کنترل های داخلی و شکاف سهامداران کنترلی بر کارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی، شماره ۳۴، صص ۱۷-۳۸
- شباهنگ، رضا (۱۳۸۷)، «تئوری حسابداری»، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.
- صیادی پور، محسن و هرتمنی، امیر (۱۴۰۰)، پیش بینی خطر آشفتگی مالی با استفاده از اقدامات حاکمیت شرکتی، فصلنامه مدیریت کسب و کار، شماره ۵۰، صص ۳۶۳-۳۸۳
- فخاری، حسین؛ رضایی، یاسر و نوروزی، محمد (۱۳۹۵)، تاثیر افشای مسئولیت اجتماعی شرکت بر کارایی سرمایه گذاری، راهبرد مدیریت مالی، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۱۰۶-۸۵
- قدرتی، حسن و فیضی، سعید (۱۳۹۴)، تاثیر حاکمیت شرکتی بر میزان مدیریت سود در بازار بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابرسی، شماره ۵۸، صص ۲۳۲-۲۰۵
- کردستانی، غلامرضا (۱۳۸۳)، بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود، پایان نامه دکتری دانشگاه تهران
- گروه کارشناسان ایران، ۱۳۸۶، مسئولیت اجتماعی سازمان با رویکرد EFQM، تهران: نشر کیفیت و مدیریت

مشایخی، بیتا و صفری، مریم (۱۳۸۵)، «وجه نقد ناشی از عملیات و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران»، فصل نامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال سیزدهم، شماره ۴۴، صص ۷۳-۸۵

مشایخی، بابک و حسین پور، امیر حسی (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین مدیریت سود واقعی و مدیریت سود تعهدی در شرکت های مشکوک به تقلب بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری، شماره ۴۹، صص ۲۹-۵۲

مشکی، مهدی و نوردیده، لطفی (۱۳۹۱)، «بررسی تاثیر هموارسازی سود بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، مجله پژوهش های حسابداری مالی، ش ۱۱، صص ۱۰۵-۱۱۸
مشهدی جعفر نظری، سحر و رانی، احتشام (۱۳۹۶)، تاثیر چارچوب کنترل و ارزیابی فناوری اطلاعات بر کیفیت کنترل های داخلی و کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای موجود در صنعت داروسازی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، مدیریت توسعه و تحول، شماره ۲۸، صص ۷۱-۸۱
نوروش، ایرج و دیگران (۱۳۸۴)، «ویژگی های شرکت های هموار ساز»، فصلنامه بصیرت، سال چهاردهم، ش ۳۸، صص ۱۱۱-۱۲۰

هیأت تدوین استانداردهای حسابداری (۱۳۸۶)، «مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی در ایران»، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.
هندریکسن، ا. و مایکل ون بردا، ترجمه علی پارسائیان (۱۳۸۵)، «تئوریهای حسابداری»، انتشارات ترمه، جلد اول و دوم.

ولک. دادت، ترجمه علی پارسائیان (۱۳۷۷)، «تئوری حسابداری»، انتشارات ترمه، جلد اول و دوم.
واعظ، سید علی و مقدم، سیروس، ۱۳۹۰، بررسی عملکرد شرکت و حاکمیت شرکتی از طریق ساختار مالکیت، فصلنامه حسابداری مالی، ش ۷، صص ۱۳۵-۱۱۴

نوروش، ایرج و دیانتی دیلمی، زهرا. (۱۳۸۴). مدیریت مالی، جلد اول، انتشارات دانشگاه تهران.
وکیلی فرد، حمیدرضا و وکیلی فرد، مسعود. (۱۳۹۱). مدیریت مالی (جلد اول). انتشارات جنگل. چاپ نهم وکیلی فرد (۱۳۹۰)، تاثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره ۸، صص ۱۳۹-۱۱۹

هندریکسن، الدون اس. (۱۳۸۵). تئوری های حسابداری، علی پارسائیان، جلد اول، تهران، ترمه

Abernathy, J.L., Herrmann, D., Kang, T., Krishnan, G.V., 2013. Audit committee financial expertise and properties of analyst earnings forecasts. *Adv. Acc.* 29 (1), 1-11. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adiac.2012.12.001>.

- Aksu, M., Espahbodi, H., 2016. The impact of IFRS adoption and corporate governance principles on transparency and disclosure: the case of bursa istanbul. *Emerg. Mark. Finance Trade* 52 (4), 1013–1028.
- [Ashbaugh,H.,Daniel,W. C.&Ryan,L.\(2006\).The effect of corporate governance on firms' creditratings. Journal of Accounting and Economics,42\(1e2\),203e243.](#)
- Badolato, P.G., Donelson, D.C., Ege, M., 2014. Audit committee financial expertise and earnings management: the role of status. *J. Acc. Econ.* 58 (2-3), 208–230.
- <http://dx.doi.org/10.1016/j.jacceco.2014.08.006>.
- Bajra, U., Cadez, S., 2017. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev*
- Bajra, U., Cadez, S.,2018. Audit committees and financial reporting quality, *Economic Systems*. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2017.03.002>
- Bajra, U., Cadez, S., 2017. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev*. <http://dx.doi.org/10.1111/auar.12176>. (forthcoming issues).
- Bantleon, U., Bassen, A., D'Arcy, A., Huckle, A., Kohler, A.G., Pedell, B., 2011. Implementation of Article 41 of the 8th EU Directive in the EU member states – impact on internal governance mechanisms. *Int. J. Corporate Gov.* 2 (2), 140.
- Bharath , T.,J.Sunder , and S. Sunder . 2008 . Accounting quality and debt contracting . *The accounting review* 83 : 1-28 .
- Biddle,G.,G.hilary,and R.verdi. 2009,how does financial reporting quality relate to investment efficiency? . *journal of accounting and economics* 48,112-131.
- Brancho, A., Fernando., S and Alexandrou. C. (2018). “The relationship between corporate governance and bankruptcy according to the amount of debt”, *Journal of financial Economics*,forthcoming,pp: 47-96.
- Bajra, U., Cadez, S., 2017. The impact of corporate governance quality on earnings management: evidence from European companies cross-Listed in the USA. *Aust. Acc. Rev*
- Bajra, U., Cadez, S.,2018. Audit committees and financial reporting quality, *Economic Systems*. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2017.03.002>
- Bantleon, U., Bassen, A., D'Arcy, A., Huckle, A., Kohler, A.G., Pedell, B., 2011. Implementation of Article 41 of the 8th EU Directive in the EU member states – impact on internal governance mechanisms. *Int. J. Corporate Gov.* 2 (2), 140.
- Baker.Y.T; Chan .H; Cheng.R.K; Chi .W. (2017). The impact of internal audit attributes on the effectiveness of internal control over operations and compliance. *Journal of Accounting contempory accounting and economics*, 15(1), 1-19.
- Cadez, S., Guilding, C., 2008. An exploratory investigation of an integrated contingency model of strategic management accounting. *Acc. Organ. Soc.* 33 (7–8), 836–863
- Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., 2006. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance

- Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=887512>
- Chen, D., Fan, C., Shen, Y., 2015. Top management and employees: the comparison and interaction of incentive effectiveness. *Manage.*
- Črnigoj, M., Verbič, M., 2014. Financial constraints and corporate investments during the current financial and economic crisis: the credit crunch and investment decisions of Slovenian firms. *Econ. Syst.* 38 (4), 502–517.
- Callen, J.L., and Fang, X. (2013). “Institutional Investor stability and Crash Risk: Monitoring or Expropriation?” *Journal of Banking & Finance*, 37(8), 3047–3063
- Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., 2006. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=887512>
- Cardilalls, H.B., Lee, E., Walker, M., Zeng, C., 2014. Incentives or standards: what determines accounting quality changes around IFRS doption? *Eur. Acc. Rev.* 24 (1), 31–61.
- Chen, F., O.Hope, Q.Li, and X.Wang. 2011. financial reporting quality and investment efficiency of private firms in emerging markets. *The accounting review* 86, 1255-1288.
- Cadez, S., Guilding, C., 2008. An exploratory investigation of an integrated contingency model of strategic management accounting. *Acc. Organ. Soc.* 33 (7–8), 836–863
- Carcello, Joseph V., Hollingsworth, Carl W., Klein, April, Neal, Terry L., 2006. Audit Committee Financial Expertise, Competing Corporate Governance Mechanisms, and Earnings Management. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=887512>
- Črnigoj, M., Verbič, M., 2014. Financial constraints and corporate investments during the current financial and economic crisis: the credit crunch and investment decisions of Slovenian firms. *Econ. Syst.* 38 (4), 502–517.
- Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F., 2010. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemp. Acc. Res.* 27 (3), 787–827. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1911-3846.2010.01027.x>.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G., Sweeney, A.P., 2002. Detecting earnings management. *Acc. Rev.* 70 (2), 193–225. <http://dx.doi.org/10.2307/248303>.
- Dechow, P.M., Kothari, S.P., Watts, L.R., 1998. The relation between earnings and cash flows. *J. Acc. Econ.* 25 (2), 133–168
- DeGeorge, F., Patel, J., Zeckhauser, R., 1999. Earnings management to exceed thresholds. *J. Bus.* 72 (1), 1–33.
- Dezoort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S., Reed, S. a., 2002. Audit committee effectiveness: a synthesis of the empirical audit committee literature. *J. Acc. Lit.* 21, 38–75.

- Dhaliwal, D., Naiker, V., Navissi, F., 2010. The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees. *Contemp. Acc. Res.* 27 (3), 787–827.
- Daniel, N. D., D. J. Denis, and L. Naveen. 2002. Sources of financial flexibility: Evidence from cash flow shortfalls. working paper. purdue university.
- Dechow, P., and I. Dichev. 2002. The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The accounting review* 77, 35-59.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G., Sweeney, A.P., 1995. Detecting earnings management. *Acc. Rev.* 70 (2), 193–225. <http://dx.doi.org/10.2307/248303>.
- Dechow, P.M., Kothari, S.P., Watts, L.R., 1998. The relation between earnings and cash flows. *J. Acc. Econ.* 25 (2), 133–168
- DeGeorge, F., Patel, J., Zeckhauser, R., 1999. Earnings management to exceed thresholds. *J. Bus.* 72 (1), 1–33.
- Dezort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S., Reed, S. a., 2002. Audit committee effectiveness: a synthesis of the empirical audit committee literature. *J. Acc. Lit.* 21, 38–75.
- Guo, J., Huang, P., Zhang, Y., Zhou, N., 2016. The effect of employee treatment policies on internal control weaknesses and financial restatements. *Account. Rev.* 91 (4), 1167–1194.
- Magrass, A. (2016). The financial determinants of corporate cash holdings: evidence from some emerging market. 55 (1), pp: 101-120.
- Eisler, Z., Chan, W. (2017). “Investigating the Ability of Corporate Governance Mechanisms to Prevent Corporate Bankruptcy”. *Journal of Behavioral Decision Making*, vol 20, Pp: 25–51.
- Francis, J., R. Lafond, P. Olsson, and K. Schipper. 2004. Cost of equity and earning attributes. *The accounting review* 79, 967-1010.
- Hall, B., and J. Learner. 2010. The financing of research and development and innovation. *Handbook of the economics of innovation*, 610-638.
- Hayes, R.M., 2014. Discussion of Audit committee financial expertise and earnings management: the role of status by Badolato, Donelson, and Ege (2014). *J. Acc. Econ.* 58 (2–3), 231–239